

Ważna sprawa: sprawiedliwość

Bibliografia:

- Źródło: Jan Twardowski, *Sprawiedliwość*, [w:] Jan Twardowski, *Wiersze*, Białystok 1993, s. 99.
- Źródło: *Ewangelia św. Mateusza, rozdz. 20, w. 1-16*, [w:] *Biblia Tysiąclecia*, Poznań 1991, s. 1146.
- Źródło: Jan Parandowski, *Część pierwsza – Grecja. Bóstwa doli i spraw ludzkich: Temida*, [w:] tegoż, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Warszawa 1992, s. 184–185.

Ważna sprawa: sprawiedliwość

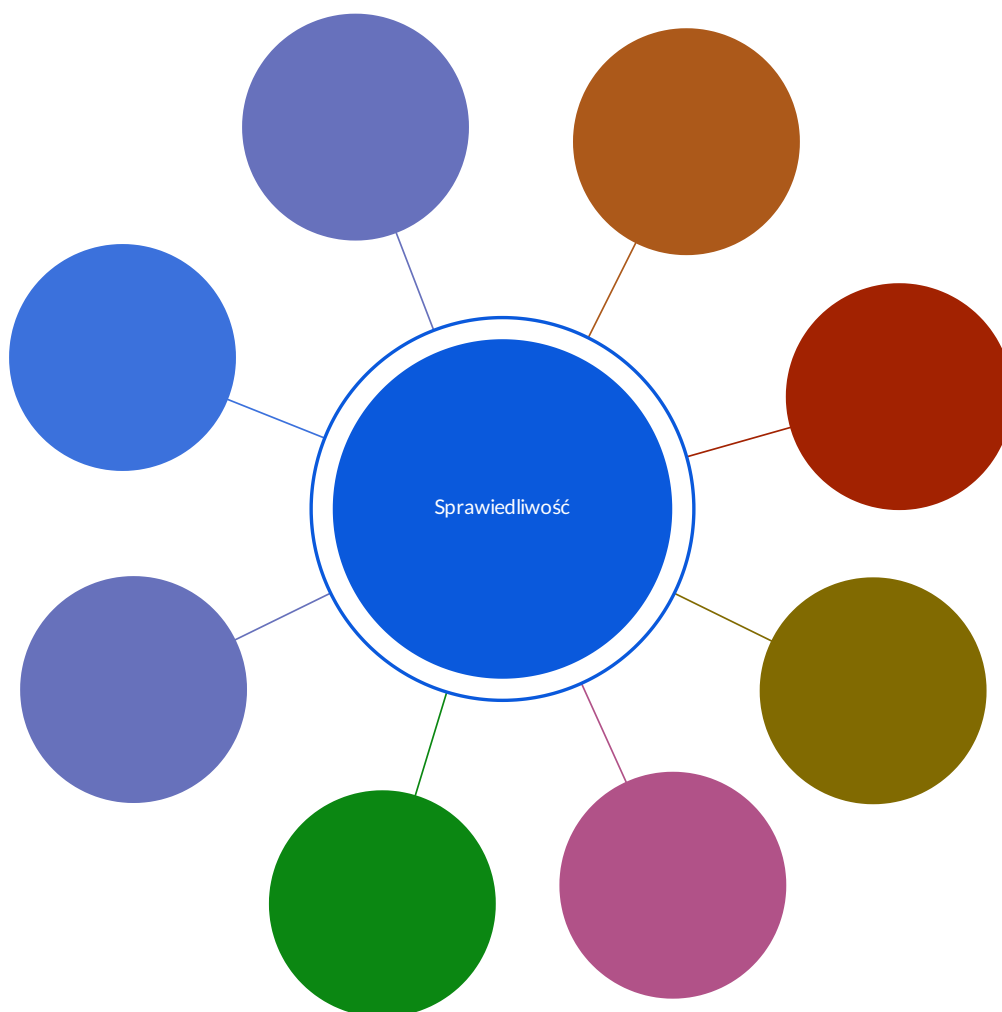

Temida, bogini sprawiedliwości

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Ćwiczenie 1

Uzupełnij mapę myśli, zapisując swoje skojarzenia do wyrazu 'sprawiedliwość'.

Polecenie 1

Przygotuj informacje na temat greckiej bogini sprawiedliwości. Skorzystaj z dostępnych źródeł informacji.

Przeczytaj tekst Jana Parandowskiego o greckiej bogini sprawiedliwości, Temidzie, a następnie wykonaj ćwiczenia.

” Jan Parandowski

Temida

Temis albo, jak my ją dzisiaj nazywamy, Temida, była jednym z najstarszych bóstw, córką Nieba i Ziemi. Zanim Dzeus pojął w małżeństwo Herę, Temida była jego żoną i wtedy urodziła mu trzy piękne córki: wesołe, kwitnące boginki pór roku, hory, które strzegą złocistych bram Olimpu. Nawet i potem, gdy się już rozstali, Temida była najzaufańszą powiernicą Dzeusa, który przed nią nie miał tajemnic.

Była to bowiem bogini mądra i doświadczona. Patrzyła na wiele rzeczy zakrytych przed oczyma reszty bogów, których jeszcze nie było na świecie, gdy ona już na nim królowała. Uważano ją za boginię sprawiedliwości, obyczaju i porządku i stawiano jej ołtarze w miejscach zgromadzeń ludowych, aby swą obecnością ożywiała narady w duchu dobra i prawości. Nazywano ją wybawicielką i ucieczką uciśnionych, gdyż na równi z Dzeusem czuwała nad tym, aby nie wyrządzano krzywdy ludziom biednym i potrzebującym pomocy.

W wielu miastach greckich miała świątynie. Często w pobliżu świątyń Ziemi lub Demetry. Pojawia się na pomnikach jako surowa postać niewieścia z rogiem obfitości, a tradycyjnie przedstawia się ją do dziś z zawiązanymi oczyma; w jednej ręce trzyma miecz, w drugiej wagę.

Źródło: Jan Parandowski, *Część pierwsza – Grecja. Bóstwa doli i spraw ludzkich: Temida*, [w:] tegoż, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Warszawa 1992, s. 184–185.

Ćwiczenie 2

Na podstawie tekstu Jana Parandowskiego uzupełnij tabelę, wpisując podane poniżej odpowiednie cechy Temidy.

Cechy Temidy	Uzasadnienie
	„Miała możliwość widzenia rzeczy, które dla innych bogów były niewidoczne”.
	„Tam, gdzie przebywała, niosła dobro i prawość”.
	„Czuwała nad tym, aby nie krzywdzono ludzi biednych i potrzebujących pomocy”.

sprawiedliwa i prawa

wybawiająca uciśnionych

mądra i doświadczona

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Wyjaśnij, dlaczego dziś Temida jest przedstawiana z zawiązanymi oczami.

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij, co mógł symbolizować róg obfitości, z którym na posągach przedstawiana była bogini.

Zapoznaj się z informacjami na temat mitycznej bogini sprawiedliwości znajdującymi się na poniższej ilustracji.

1

Rzymska szata

Strój Temidy przypomina rzymską togę, co ma wskazywać na to, że współcześnie stosowane prawo pochodzi od prawa rzymskiego.

2

Opaska na oczy

Opaska zasłaniająca bogini oczy wskazuje na jej bezstronność. Symbolizuje równość wszystkich ludzi wobec prawa: bogaci i biedni, wykształceni i niepiśmienni, wierzący i ateści – wszyscy podlegają równej ocenie. Sądzeni są tylko za własne czyny, a nie za to, kim są, jak wyglądają i jaki mają społeczny status.

3

Miecz

Symbolizuje kres sporów i kłótni, które – gdyby nie prawo – trwałyby w nieskończoność. Miecz „przecina” je i ostatecznie kończy. Broń w ręku Temidy ostrzega też przed wystąpieniem przeciwko sprawiedliwości: każdy, kto się na nie odważy, zostanie ukarany.

4

Waga

To na niej Temida kładzie argumenty stron sporu i sprawdza, na którą stronę przechyli się szalka. Rację ma ten, którego dobre uczynki w danej sprawie przeważają.

5

Rzeźba

Figury bogini często zdobią sale sądowe i gmachy organów sprawiedliwości.

Mityczna bogini sprawiedliwości

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ciekawostka

Sprawiedliwość w opasce na oczach, tak jak współcześnie przywykliśmy postrzegać Temidę, zaczęto przedstawiać dopiero od XV wieku. Nie był to nadal atrybut obowiązujący, a nawet początkowo miał znaczenie przeciwne – opaska na oczach oznaczała zaślepienie, które uniemożliwiało wydanie sprawiedliwego sądu. Wcześniej praktykowane ukazywanie Temidy bez opaski podkreślało inną cechę sprawiedliwości – przenikliwość jej wzroku. Na obrazie z warszawskich

Łazienek pochodzącym w XVIII wieku Sprawiedliwość przedstawiono jeszcze z odsłoniętymi oczyma.

Sprawiedliwość

Źródło: Marcello Bacciarelli [czyt. marczello baczarelli], *Sprawiedliwość*, olej na płótnie, 1792-1793, Własność Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie, fot. Andrzej Kotlarski, domena publiczna.

Ćwiczenie 5

Przyporządkuj wyrażenia dotyczące sprawiedliwości oraz takie, które jej nie dotyczą do odpowiedniej kategorii.

Wyrażenia dotyczące sprawiedliwości

uczciwe postępowanie

wierność przyjętym przez siebie zasadom

Wyrażenia nie dotyczące sprawiedliwości

prawość w działaniu

życie w ubóstwie

zaangażowanie w sprawy innych

uczynność wobec innych

współczucie dla wszystkich istot

Ćwiczenie 6

Połącz związki wyrazowe z ich znaczeniem.

wymierzać sprawiedliwość

stało się tak, jak wymaga tego prawo
lub ogólnie przyjęte zasady
sprawiedliwości

sprawiedliwości stało się zadość

oddać się do dyspozycji organów
władzy zajmujących się ściganiem
i karaniem przestępców

spać snem sprawiedliwego

organ władzy, który zajmuje się
ściganiem i karaniem przestępców

oddać się w ręce sprawiedliwości

spać mocno i spokojnie

ręka sprawiedliwości

ukarać kogoś za złe i zasługujące na
karę postępowanie

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Przeczytaj wiersz Jana Twardowskiego dedykowany prof. Annie Świderkównie,
a następnie wykonaj ćwiczenia.

” Jan Twardowski

Sprawiedliwość

Prof. Annie Świderkównie

Gdyby wszyscy mieli po cztery jabłka
gdyby wszyscy byli silni jak konie
gdyby wszyscy byli jednakowo bezbronni w miłości
gdyby każdy miał to samo
nikt nikomu nie byłby potrzebny

Dziękuję Ci że sprawiedliwość Twoja jest nierównością
to co mam i to czego nie mam
nawet to czego nie mam komu dać
zawsze jest komuś potrzebne
jest noc żeby był dzień
ciemno żeby świeciła gwiazda
jest ostatnie spotkanie i rozłąka pierwsza
modlimy się bo inni się nie modlą
wierzymy bo inni nie wierzą
umieramy za tych co nie chcą umierać
kochamy bo innym serce [wychłódło](#)
list przybliża bo inny oddala
nierówni potrzebują siebie
im najłatwiej zrozumieć że każdy jest dla wszystkich
i odczytywać całość

Źródło: Jan Twardowski, *Sprawiedliwość*, [w:] Jan Twardowski, *Wiersze*, Białystok 1993, s. 99.

Polecenie 2

Rozważ, czy sprawiedliwość opisana w wierszu Jana Twardowskiego jest zgodna z twoim wyobrażeniem tej wartości. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Ćwiczenie 7

Określ, do kogo i w jakim celu zwraca się podmiot liryczny wiersza.

Ćwiczenie 8

Rozpoznaj tryb czasownika zastosowanego przez autora w czterech pierwszych wersach wiersza *Sprawiedliwość*. Określ jego funkcję.

Ćwiczenie 9

Wyjaśnij, dlaczego podmiot liryczny dziękuje za sprawiedliwość, która w jego rozumieniu jest tożsama z nierównością.

Ćwiczenie 10

Wyjaśnij, jak rozumiesz poniższe słowa z wiersza Jana Twardowskiego.

'nawet to czego nie mam komu dać
zawsze jest komuś potrzebne'

Ciekawostka

Wizerunki Temidy, czy jej rzymskiej odpowiedniczki Iustitii, przybierają czasami bardzo ciekawe [formy artystyczne](#) i [symbolizują](#) różne cechy sprawiedliwości.

Nowoczesny posąg Sprawiedliwości na pierwszej fotografii poniżej przedstawia ją siedzącą i wyposażoną w miecz, natomiast bez wagi. Intencją autora było ukazanie Sprawiedliwości spełnionej, czyli po rozważeniu sprawy i wydaniu

wyroku. Rzeźbę ustawiono w symbolicznym miejscu przed siedzibą Sądu Najwyższego w stolicy Brazylii.

Na drugiej fotografii postać Iustitii z Ottawy przedstawiono również bez wagi i jedynie z mieczem, natomiast jej wyraz artystyczny jest zupełnie inny. Wydaje się być ona niedostępna. Patrzy poważnym, spokojnym i przeszywającym na wskroś wzrokiem. Inne jest też znaczenie symboliczne rzeźby – potężny, katowski miecz, na którym się wspiera, może przerażać surowością i nieuchronnością kary, ale nie powinni się go obawiać ci, którzy nie mają nic na sumieniu. Choć posąg ten pochodzi z początku ubiegłego wieku, to ukazane atrybuty nawiązują do jeszcze starszych tradycji przedstawiania sprawiedliwości.

Sprawiedliwość

Źródło: Wikimedia Commons, Alfredo Ceschiatti [czyt. alfrido saskijati], *Sprawiedliwość*, rzeźba w granicie, 1961, Plac Trzech Władz, Brasilia.

Iustitia

Źródło: Wikimedia Commons, Walter Seymour Allward [czyt.łolter simur alłerd], *Iustitia*, rzeźba, odlew z brązu, 1920, przed Sądem Najwyższym Kanady, Ottawa.

Ćwiczenie 11

Uzupełnij zdania podanymi poniżej wyrażeniami.

Janek Joli: portret jamnika narysowany przez nią był najbardziej udany.

Gdy Kowal pobił syna Nowaka, ten udał się do sądu, by łobuzowi .

By nie dotknęła cię każąca , musisz przestrzegać prawa.

Jeżeli chcesz zostać sędzią i reprezentować , będziesz musiał zdobyć wykształcenie prawnicze.

Tylko ten może liczyć na po śmierci, kto za życia dochował wierności Bogu.

wymierzył sprawiedliwość

wymiar sprawiedliwości

wieniec sprawiedliwości

ręka sprawiedliwości

oddał sprawiedliwość

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 12

Przyporządkuj podane poniżej wyrazy do odpowiedniej kategorii.

Synonimy do słowa „sprawiedliwość”

Antonimy do słowa „sprawiedliwość”

Wyrazy pokrewne do słowa „sprawiedliwość”

nieuczciwość

przyszwoitość

nieobiektywność

godziwość

cnotliwość

porządność

obiektywizm

usprawiedliwić

stronniczość

bezstronność

usprawiedliwiony

subiektywizm

niesłuszność

usprawiedliwienie

moralność

niesprawiedliwość

nierzetelność

fałsz

prawość

zacość

rzeczowość

uczciwość

sprawiedliwie

rzetelność

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 13

Sformułuj pięć argumentów na potwierdzenie tezy, że sprawiedliwość jest ważną wartością.

Przeczytaj przypowieść o robotnikach w winnicy pochodzącą z Ewangelii św. Mateusza, a następnie wykonaj ćwiczenia.

” Ewangelia św. Mateusza, rozdz. 20, w. 1-16

Albowiem królestwo niebieskie podobne jest do gospodarza, który wyszedł wczesnym rankiem, aby nająć robotników do swej winnicy. Umówił się z robotnikami o denara za dzień i posłał ich do winnicy. Gdy wyszedł około godziny trzeciej, zobaczył innych, stojących na rynku beczynnie, i rzekł do nich: «Idźcie i wy do mojej winnicy, a co będzie słuszne, dam wam». Oni poszli. Wyszedszy ponownie około godziny szóstej i dziewiątej, tak samo uczynił. Gdy wyszedł około godziny jedenastej, spotkał innych stojących i zapytał ich: «Czemu tu stoicie cały dzień beczynnie?» Odpowiedzieli mu: «Bo nas nikt nie najął». Rzekł im: «Idźcie i wy do winnicy!» A gdy nadszedł wieczór, rzekł właściciel winnicy do swego rządcy: «Zwołaj robotników i wypłać im należność, poczynawszy od ostatnich aż do pierwszych!» Przyszli najęci około jedenastej godziny i otrzymali po denarze. Gdy więc przyszli pierwsi, myśleli, że więcej dostaną; lecz i oni otrzymali po denarze. Wziąwszy go, szemrali przeciw gospodarzowi, mówiąc: «Ci ostatni jedną godzinę pracowali, a zrównałeś ich z nami, którzyśmy znosili ciężar dnia i spiekoty». Na to odrzekł jednemu z nich: «Przyjacielu, nie czynię ci krzywdy; czy nie o denara umówiłeś się ze mną? Weź, co twoje, i odejdź! Chcę też i temu ostatniemu dać tak samo jak tobie. Czy mi nie wolno uczynić ze swoim, co chcę? Czy na to złym okiem patrzysz, że ja jestem dobry?» Tak ostatni będą pierwszymi, a pierwsi ostatnimi.

Źródło: Ewangelia św. Mateusza, rozdz. 20, w. 1-16, [w:] Biblia Tysiąclecia, Poznań 1991, s. 1146.

Ćwiczenie 14

Wyjaśnij sens przypowieści o robotnikach w winnicy.